

Komentarz Ośrodka Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej

Komentarz nr 38/2020; data złożenia: 14 grudnia 2020

Regionalne Kompleksowe Partnerstwo Gospodarcze (RCEP) podpisane. Japonia w największej na świecie strefie wolnego handlu.

15 listopada 2020 podpisano umowę o Regionalnym Kompleksowym Partnerstwie Gospodarczym (RCEP). Obejmuje ona łącznie 15 państw (wszystkich członków ASEAN oraz Japonię, Koreę Południową, Chiny oraz Australię i Nową Zelandię). Powstaje w ten sposób największa na świecie strefa wolnego handlu, obejmująca w przybliżeniu 1/3 ludności i gospodarki świata. Umowa formalnie wejdzie w życie za maksymalnie dwa lata. Głównymi założeniami RCEP są harmonizacja reguł pochodzenia i dostawy towarów, a przede wszystkim likwidacja lub obniżenie ceł.

Dla Japonii RCEP to kolejne istotne porozumienie o wolnym handlu po okrojonym TPP, japońsko-amerykańskiej umowie o wolnym handlu oraz umowie z Unią Europejską. Jednocześnie to pierwsza taka umowa, której sygnatariuszami są jednocześnie Japonia, Korea Południowa i Chiny. Ocenia się, że pełna realizacja postanowień umowy usunie cła na 86 procent eksportu Japonii do Chin i 92 procent eksportu Japonii do Korei Południowej. Umowa nie obejmuje jednak niektórych produktów rolnych, na przykład ryżu, wieprzowiny i wołowiny, które stanowią blisko 39 procent eksportu państw ASEAN do Japonii. Podpisanie RCEP zostało szczególnie dobrze przyjęte przez przedstawicieli japońskiego biznesu, którzy liczą na ożywienie gospodarcze,

szczególnie w mocno nadwyrężonej pandemią wirusa SARS-CoV-2 branży motoryzacyjnej. Zawarta umowa może też stać się okazją dla japońskiej dyplomacji do poprawy trudnych w niedawnych latach stosunków z sąsiadami.

Podpisanie RCEP może być traktowane jako medialne zwycięstwo Chin, jednak realnie nie powinno zagrozić interesom Stanów Zjednoczonych. Skutki gospodarcze RCEP będzie można ocenić dopiero po czasie, gdyż pełna realizacja umowy zajmie lata. RCEP nie powinno wpłynąć na stosunki Polski z Japonią, choć może się okazać korzystne dla polskich przedsiębiorstw działających w Azji Wschodniej.

15 listopada 2020 roku, podczas wirtualnego szczytu w Hanoi, po dziewięciu latach negocjacji, podpisano umowę o Regionalnym Kompleksowym Partnerstwie Gospodarczym (Regional Comprehensive Economic Partnership, odtąd RCEP)¹. Jest to umowa o wolnym handlu zawarta przez wszystkich dziesięciu członków ASEAN (Brunei, Kambodżę, Indonezję, Laos, Malezję, Mjanmę, Filipiny, Singapur, Tajlandię i Wietnam), członków formatu ASEAN+3 (Japonię, Koreę Południową i Chiny) oraz ASEAN+6 (Australię i Nową Zelandię). W wyniku zawarcia umowy powstała największa na świecie strefa wolnego handlu, obejmująca blisko 1/3 ludności i 1/3 gospodarki świata. Jest to pierwsza umowa o wolnym handlu zawarta również między Japonią, Koreą Południową (rozważa poza tym dołączenie do Partnerstwa Transpacyficznego; odtąd TPP)² i Chinami. Umowa formalnie wejdzie w życie kiedy minimum sześć państw ASEAN oraz trzy niebędące członkami ASEAN ratyfikują ją i przyjmą do prawa krajowego. Ocenia się, że może to zająć od sześciu miesięcy do dwóch lat³.

W kontekście regionu Azji i Pacyfiku ważnymi właściwościami umowy są harmonizacja reguł pochodzenia oraz bezpośredniego wysyłania towarów między krajami. Jednak umowa przewiduje przede wszystkim obniżenie albo likwidację ceł według ustalonych harmonogramów w okresie maksymalnie 20 lat. Na przykład po 16 latach od podpisania umowy znikną cła na odzież, a 20 lat od podpisania - na alkohol i sos sojowy. Pewna grupa produktów (ryż, zboża, wołowina, wieprzowina, nabiał oraz cukier; de facto 39 procent eksportu państw ASEAN do Japonii) została wyłączona z umowy (stawki celne nie zmieniają się)⁴. W przypadku Japonii pełen harmonogram liczy 1338 stron⁵. Ocenia się, że pełne

wykonanie umowy usunie cła na 86 procent japońskiego eksportu do Chin (między innymi części samochodowe)⁶. Cła na niektóre japońskie produkty, na przykład części do silników benzynowych oraz niektóre produkty stalowe znikną już w momencie wejścia umowy w życie. RCEP ograniczy albo wyeliminuje cła na 92 procent japońskiego eksportu do Korei Południowej (dziś jest to zaledwie 19 procent). Ogólnie umowa zwolni z ceł 91,5 procenta japońskiego eksportu do państw RCEP oraz 98,6 procent japońskiego eksportu z państw RCEP. Zakres umowy jest tym samym nieco mniejszy niż TPP (odpowiednio 99,9 procenta). Ponadto uważa się, że umowa nie ustala dostatecznych standardów dotyczących własności intelektualnej. Umowa również nie przewiduje regulacji, jeśli chodzi o ochronę środowiska, dopłaty rządowe i działalność związków zawodowych.

Dla Japonii RCEP to kolejne istotne porozumienie o wolnym handlu po okrojonym TPP, japońsko-amerykańskiej umowie o eksporcie niektórych produktów rolnych⁷ oraz umowie o partnerstwie z Unią Europejską (EPA)⁸. Dzięki stopniowo obniżanym stawkom celnym powinny nieco stanieć dobra importowane do Japonii z państw-sygnatariuszy oraz eksportowane przez Japonię do tych państw. Podpisanie umowy potwierdza że Japonia nie jest gotowa zrezygnować całkowicie ze współpracy handlowej z Koreą Południową i, przede wszystkim, Chinami. Dlatego pojawiające się na przestrzeni ostatnich miesięcy negatywne dla handlu informacje (japońsko-koreańska wojna handlowa; zapowiedź o przenoszeniu strategicznej produkcji z Chin do państw trzecich⁹) nie powinny być traktowane jako dowody na jednoznaczną zmianę kursu. Hipotetyczna autarkia Japonii jest w dzisiejszych czasach po prostu niemożliwa. Przedsiębiorstwa japońskie zainwestowały w Korei i Chinach zbyt dużo pieniędzy. Duże znaczenie powiązań gospodarek azjatyckich ujawniły straty spowodowane przez pandemię COVID-19¹⁰. Liberalizacja ceł w obszarze Azji i Pacyfiku nie powinna zaszkodzić pogrążonej w kryzysie gospodarce japońskiej, a wręcz przeciwnie, może przyczynić się do jej ożywienia. Na to ożywienie czekają przede wszystkim przedstawiciele branży motoryzacyjnej, zwracając uwagę, że RCEP przyczyni się do powstania i utrzymania nowych łańcuchów dostaw¹¹, a także zwiększenia sprzedaży, przede wszystkim na rynku chińskim¹². Zdecydowanie pozytywnie o umowie wypowiedzieli się również przedstawiciele Keidanren (organizacji biznesowej skupiającej największe japońskie firmy) oraz Japońskiej Izby Handlu i Przemysłu (JCCI)¹³. Na gruncie czysto politycznym umowa może też okazać się pretekstem dla Japonii do poprawy

nadwyrężonych ostatnio stosunków z sąsiadami. Taka poprawa i tak będzie zasadna, bowiem pełne korzyści z RCEP zainteresowane gospodarki osiągną po wielu latach. Pewien niedosyt Japończyków budzi jednak nieobecność Indii wśród sygnatariuszy¹⁴. Wcześniej Japonia groziła nawet, że nie podpisze umowy, jeśli Indie nie zostaną objęte RCEP¹⁵. Co prawda Japonia ma własną umowę z Indiami, ale Indie nie mają ich z niektórymi innymi państwami, co znacznie utrudnia tworzenie wydajnych łańcuchów dostaw. Poza tym obecność Indii stanowiłaby istotną przeciwwagę dla obecności Chin. Dlatego można się spodziewać, że japońska dyplomacja będzie się starać mimo wszystko przyciągnąć Indie do RCEP albo oddziaływać na inne państwa, by te podpisały odpowiednie umowy z Indiami.

Niektórzy komentatorzy oceniają podpisanie RCEP jako ogromne zwycięstwo Chin i duże zagrożenie dla interesów Stanów Zjednoczonych¹⁶. Taka ocena tego wydarzenia wydaje się jednak przesadzona. Po pierwsze wydaje się, że Stany Zjednoczone raczej skorzystają na bliższej integracji handlowej państw RCEP, ponieważ większość członków porozumienia to państwa zaprzyjaźnione z Waszyngtonem. Rozwój gospodarczy tych państw byłby korzystny dla Ameryki. Po drugie Stany Zjednoczone najpewniej pozostaną jednym z najważniejszych odbiorców towarów z państw RCEP, gdyż hipotetyczne postawienie przez państwa azjatyckie tylko na współpracę regionalną między sobą, nie zastąpi popytu generowanego przez rynek amerykański (Ameryka Północna jest dzisiaj największym rynkiem zbytu chociażby dla Toyoty)¹⁷. Deficyty handlowe USA mogą być zaś tak samo jak do tej pory finansowane z dodruku dolara¹⁸. Inne państwa nie mają takich możliwości finansowania deficytów handlowych we własnej walucie, gdyż ich waluty nie są najważniejszą walutą rezerwową. Ta metoda jest skuteczna tym bardziej, im bardziej rozwija się handel międzynarodowy (a co za tym idzie popyt na dolara), pod warunkiem, że Stany Zjednoczone utrzymują przewagę militarną nad innymi państwami. RCEP jako umowa dotycząca stawek celnych, a nie współpracy wojskowej, tej przewagi nie przekreśla, nawet jeśli przynosi Waszyngtonowi pewne straty wizerunkowe (w kontekście wycofania się przez USA z TPP w 2017 za sprawą decyzji prezydenta Trumpa podyktowanej w założeniu ochroną lokalnych miejsc pracy, chłodno przyjętej przez proamerykańskie państwa azjatyckie).

Nawet gdyby RCEP rzeczywiście było zagrożeniem dla Ameryki i wielkim zwycięstwem Chin, należy mieć na uwadze, że działanie tego porozumienia jest rozpisane na wiele lat do

przodu. Gospodarka Chin chociażby z przyczyn demograficznych może w perspektywie kilkunastu lat znacznie wyhamować jeszcze przed osiągnięciem najważniejszych korzyści wpływających z RCEP czy statusu supermocarstwa¹⁹. Podobnie może być z gospodarkami Japonii (pogrążonej w kryzysie demograficznym i tracącej na znaczeniu od wielu lat) oraz Korei Południowej. Chiny oczywiście skorzystają na RCEP, ponieważ ożywienie współpracy handlowej z państwami sąsiednimi pomoże uzupełnić ubytki wynikające z amerykańsko-chińskich sporów handlowych. Już teraz gospodarka Chin jest jednak mocno zintegrowana z innymi państwami regionu, między innymi Japonią, więc tak naprawdę póki co trudno policzyć nowe korzyści. Jednak w handlu między państwami azjatyckimi istnieje więcej przeszkód niż w handlu między państwami położonymi w innych regionach świata, a RCEP zlikwiduje znaczną część tych barier, na czym Chiny skorzystają²⁰. Przeworsowanie RCEP przez Chiny nie oznacza oczywiście, że nie będą one handlować ze Stanami Zjednoczonymi czy Unią Europejską. Umowę można jednak uznać za zwycięstwo Chin w obszarze medialnym. Zwycięstwo byłoby jednak większe, gdyby do RCEP udało się włączyć Indie oraz Rosję (która poprzez Unię Eurazjatycką ma umowy z Wietnamem i Singapurem)²¹.

Zawarcie RCEP nie powinno istotnie wpłynąć na sytuację Polski i jej stosunki z państwami-sygnatariuszami porozumienia. W szczególności nie wpłynie na relacje handlowe Polski z Japonią, które będą rozwijać się bardziej pod wpływem japońsko-europejskiej umowy o wolnym handlu. Zmniejszenie barier w handlu międzynarodowym zawsze jest jednak pozytywną informacją dla rynków finansowych oraz zwiększeniem perspektyw gospodarczych dla liberalizowanych obszarów. Dlatego zmiany wynikające z RCEP będą najprawdopodobniej korzystne dla polskich przedsiębiorstw działających w Azji Wschodniej

Konrad Rumiński – analityk ds. Japonii w Ośrodku Badań Azji

¹ *TEXT OF REGIONAL COMPREHENSIVE ECONOMIC PARTNERSHIP (RCEP) AGREEMENT*, Oficjalna strona MSZ Japonii, 15.11.2020, https://www.mofa.go.jp/ecm/ep/page24e_000272.html [dostęp: 14.12.2020].

² *South Korea to consider joining TPP trade pact, Moon says*, The Japan Times, 08.12.2020, <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/12/08/business/economy-business/south-korea-trade-tpp/> [dostęp: 14.12.2020].

³ *Regional Comprehensive Economic Partnership – impacts for China and the Asia Pacific region*, China Tax Alert - Issue 37, November 2020, KPMG, <https://home.kpmg/cn/en/home/insights/2020/11/china-tax-alert-37.html> [dostęp: 14.12.2020].

⁴ *RCEP、中国とどんな駆け引きが？日本企業のメリットは？（キーワードで振り返る1週間）* (RCEP – jaką taktykę mają Chiny, na czym skorzystają japońskie przedsiębiorstwa...), kanał Nippon Keizai Shinbun

(Nikkei) w serwisie Youtube, 20.11.2020, <https://www.youtube.com/watch?v=Vo4zG-xgQAA> [dostęp: 14.12.2020].

⁵ *ANNEX I SCHEDULE OF TARIFF COMMITMENTS JAPAN*, Oficjalna strona MSZ Japonii, <https://www.mofa.go.jp/files/100114865.pdf> [dostęp: 14.12.2020].

⁶ *RCEP to remove tariffs on 86% of Japan's exports to China*, Nikkei Asia, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/RCEP-to-remove-tariffs-on-86-of-Japan-s-exports-to-China> [dostęp: 14.12.2020].

⁷ *Japan Free Trade Agreement*, U.S. Customs and Border Protection, 09.01.2020, <https://www.cbp.gov/trade/free-trade-agreements/japan> [dostęp: 14.12.2020].

⁸ *EU-Japan Economic Partnership Agreement*, Oficjalna strona Komisji Europejskiej, 31.01.2020, <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-japan-economic-partnership-agreement/> [dostęp: 14.12.2020].

⁹ Isabel Reynolds, Emi Urabe, *Japan to Fund Firms to Shift Production Out of China*, Bloomberg, 08.04.2020, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-08/japan-to-fund-firms-to-shift-production-out-of-china> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁰ Leika Kihara, Daniel Leussink, *Here's how coronavirus has affected Asia's factories*, World Economic Forum, 01.04.2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/asia-factory-activity-coronavirus/> [dostęp: 14.12.2020].

¹¹ *JAMA: Chairman's comment on the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)*, Automotive World, 16.11.2020, <https://www.automotiveworld.com/news-releases/jama-chairmans-comment-on-the-regional-comprehensive-economic-partnership-rcep/> [dostęp: 14.12.2020].

¹² *Asian auto sector to make major gains under RCEP*, Global Times, 17.11.2020, <https://www.globaltimes.cn/content/1207159.shtml> [dostęp: 14.12.2020].

¹³ *Japan businesses expect RCEP deal to boost Asia trade and investment*, The Japan Times, 16.11.2020, <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/11/16/business/japan-businesses-rcep-asia-trade-investment/> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁴ Isabel Reynolds, Emi Nobuhiro, *Japan seeks to keep India within RCEP trade deal framework*, The Print, 05.11.2019, <https://theprint.in/diplomacy/japan-seeks-to-keep-india-within-rcep-trade-deal-framework/315808/> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁵ Isabel Reynolds, *Japan won't sign RCEP if India doesn't join*, Bloomberg/The Economic Times, 29.11.2019, <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/foreign-trade/japan-wont-sign-rcep-if-india-doesnt-join> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁶ Eleanor Albert, *China Leans Into RCEP Conclusion as Win*, The Diplomat, 19.11.2020, <https://thediplomat.com/2020/11/china-leans-into-rcep-conclusion-as-win/> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁷ Jitendra Parashar, *What Are the Key Markets for Toyota Motor Corporation*, Market Realist, 2016, <https://marketrealist.com/2016/05/key-markets-toyota-motor-corporation/> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁸ Gwynn Guilford, Corinne Purtill, *The US can eliminate its trade deficit or run the world's dominant currency—but not both*, Quartz, 02.05.2018, <https://qz.com/1266044/why-does-the-us-run-a-trade-deficit-to-maintain-the-dollars-privileged-position/> [dostęp: 14.12.2020].

¹⁹ *Today's China will never be a superpower*, Financial Times, 26.05.2019, <https://www.ft.com/content/233b101e-7d51-11e9-81d2-f785092ab560> [dostęp: 14.12.2020].

²⁰ Jinyue Dong, *China. What is the implication of RCEP to Chinese and regional economy?*, BBVA Research, 23.11.2020, <https://www.bbva.com/en/publicaciones/china-what-is-the-implication-of-rcep-to-chinese-and-regional-economy/> [dostęp: 14.12.2020].

²¹ Chris Devonshire-Ellis, *Why Didn't Russia Join RCEP?*, Russia Briefing, 19.11.2020, <https://www.russia-briefing.com/news/why-didn-t-russia-join-rcep.html/> [dostęp: 14.12.2020].

Asia Research Centre Commentary

Centre for Security Studies

War Studies University

December 14, 2020

Japan joins world's largest free trade zone

Konrad Rumiński

The Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) was signed on November 15, 2020. The agreement covers 15 countries (all ASEAN members, Japan, South Korea, China, Australia and New Zealand) and it constitutes the world's largest free trade deal, covering approximately 1/3 of the global population and economy. The agreement will formally come into force within two years. Some of the main elements of the deal include harmonisation of the rules of origin and delivery of goods as well as elimination or reduction of tariffs. For Japan, the RCEP is yet another important free-trade agreement (FTA) signed in the last years after the Trans-Pacific Partnership (TPP), the Japanese-American FTA on certain agricultural products and the FTA with the European Union (EU). At the same time, it is the first of its kind to be jointly signed by Japan, South Korea and China. Full implementation of the deal will lift tariffs on 86 percent of Japan's exports to China and 92 percent of Japan's exports to South Korea. However, the deal does not cover certain agricultural products, such as rice, pork and beef which account for nearly 39 percent of ASEAN exports to Japan. The signing of the RCEP was particularly well received by the representatives of Japanese businesses who hope for a swift economic recovery, especially in the automotive industry which was severely hit by the coronavirus pandemic. The RCEP may also provide some opportunities for Tokyo to improve relations with its neighbours, as those have been difficult in recent years. The completion of the RCEP may be seen as a success for China, yet it should not seriously challenge the position of the United States in the region. The economic effects of the deal will only become evident over time, as it will take years for it to be fully implemented.